

Afrykański pomór świń - podstawowe fakty i informacje

I. Afrykański pomór świń - informacje ogólne

1. Czym jest afrykański pomór świń?

Afrykański pomór świń (African swine fever - ASF) to groźna, wysoce zakaźna i zaraźliwa choroba *wirusowa świń domowych oraz dzików*. W przypadku wystąpienia ASF w danym stadzie dochodzi do dużych spadków w produkcji: zakażeniu może ulec znaczny odsetek zwierząt w stadzie, przy czym śmiertelność zwierząt może sięgnąć nawet 100%. Ludzie nie są wrażliwi na zakażenie wirusem ASF, w związku z czym choroba ta nie stwarza zagrożenia dla ich zdrowia i życia. Wystąpienie ASF skutkuje przede wszystkim narażeniem kraju na straty finansowe związane w pierwszej kolejności z kosztami związanymi z padnięciami zwierząt i kosztami zwalczania choroby (wiązącymi się m.in. z zabiciem zwierząt z zapowietrzonego stada i utylizacją ich zwłok, koniecznością przeprowadzenia oczyszczania i dezynfekcji oraz badań laboratoryjnych), jak również z ograniczeniem możliwości sprzedaży i wywozu świń lub wieprzowiny do krajów wolnych od tej choroby. Bardzo ważną rolę w szybkim wykryciu i ostatecznie zwalczaniu ognisk ASF odgrywa szybka reakcja hodowców lub lekarzy weterynarii opiekujących się stadem świń na pojawienie się objawów klinicznych (lub padnięć świń) wskazujących na ASF oraz szybkie podjęcie przez służby weterynaryjne działań mających na celu potwierdzenie lub wykluczenie choroby.

2. Co wywołuje afrykański pomór świń?

Chorobę nazywaną afrykańskim pomorem świń (ASF - z angielskiego African swine fever) wywołuje wirus afrykańskiego pomoru świń (ASFV). Na zakażenie wirusem afrykańskiego pomoru świń wrażliwe są wyłącznie świnie, dziki oraz świniodziki.

3. Czy afrykański pomór świń zagraża ludziom?

NIE. Ludzie nie są wrażliwi na zakażenie wirusem ASF.

4. Czy afrykański pomór świń zagraża innym niż świnie, dziki i świniodziki zwierzętom?

NIE. Wszystkie inne gatunki zwierząt nie są wrażliwe na zakażenie wirusem ASF.

5. Gdzie stwierdzano afrykański pomór świń?

Afrykański pomór świń występuje w wielu państwach Afryki leżących na południe od Sahary, od 2007 roku w Federacji Rosyjskiej i rejonie Kaukazu, wystąpił również na Ukrainie (2012 i 2014 r.), Białorusi (2013 r.) i Litwie (2014 r.).

6. Czy ASF stwierdzono kiedykolwiek w Polsce?

Afrykański pomór świń u dzików (2 przypadki) został stwierdzony w Polsce (województwo podlaskie) w lutym 2014 r.

II. Afrykański pomór świń - działania

7. Jakie działania były podejmowane celem niedopuszczenia do przeniesienia ASFV na terytorium Polski?

Nie istnieje metoda całkowicie uniemożliwiająca przeniesienie wirusa na terytorium Polski (z uwagi np. na migracje dzików), jednakże zidentyfikowano główne drogi możliwego przeniesienia ASF na terytorium Polski i dla każdej z nich w ciągu ostatnich lat i miesięcy wzmocniono stosowne działania kontrolne lub zabezpieczenia, celem redukcji zagrożenia. Najważniejsze działania w tym zakresie to:

- Wprowadzenie od 2011 r. monitoringu (badania laboratoryjne świń i dzików) w kierunku ASF na terenie województw lubelskiego, mazowieckiego, podkarpackiego, podlaskiego i warmińsko-mazurskiego.
- Wdrożenie w 2013 r. specjalnego programu mającego na celu wczesne wykrycie zakażeń wirusem wywołującym afrykański pomór świń oraz poszerzenie wiedzy na temat ryzyka

wystąpienia tej choroby na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Program obejmował większość wymienionych wyżej działań (pobieranie próbek i badania laboratoryjne świń i dzików, wzmocnienie środków bioasekuracji na drogowych przejściach granicznych z Białorusią i Ukrainą, prowadzenie kampanii informacyjnych i szkoleń przypominających). Analogiczne działania będą kontynuowane w roku 2014;

- Ogółem, w ramach powyższych akcji pobierania próbek i wykonywania badań laboratoryjnych w kierunku wykrycia ASF u świń i dzików prowadzonych w latach 2011-2013, przebadano ponad 2000 sztuk świń oraz ponad 13 000 sztuk dzików. **Wszystkie wyniki badań laboratoryjnych wykonanych na próbkach pobranych od tych zwierząt były ujemne.**
- Wydanie rozporządzeń Wojewodów (Lubelskiego, Mazowieckiego i Podlaskiego), w sprawie zarządzenia środków w związku z wystąpieniem afrykańskiego pomoru świń na terytorium Białorusi i możliwości jego przeniesienia na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w celu zabezpieczeniu powiatów najbardziej zagrożonych możliwością wystąpienia ASF. Rozporządzenia te określają środki, których celem jest stworzenie szczelnego systemu nad obrotem zwierząt wrażliwych na afrykański pomór świń oraz wszelkich pozyskanych od nich produktów.
- Wzmocnienie kontroli bagażu podręcznego pasażerów wjeżdżających na terytorium Polski pod kątem wwozu produktów pochodzenia zwierzęcego – dokonywana jest konfiskata i zniszczenie takich produktów, podejmowane są działania nakierowane na wykrycie ewentualnych prób przemytu żywności.
- Wprowadzenie obowiązku kontroli na granicy Polski prawidłowości przeprowadzenia czyszczenia i dezynfekcji pojazdów wjeżdżających na teren UE, a przewożących na terytorium Federacji Rosyjskiej i/lub Białorusi świnię. Ponadto, podjęto działania związane z zabezpieczeniem przejść granicznych w maty dezynfekcyjne.
- Prowadzenie działań informacyjnych dot. ASF (rozdawanie ulotek informacyjnych hodowcom trzody chlewnej; prowadzenie szkoleń dla lekarzy weterynarii prywatnej praktyki).

8. Skąd pewność, że zrobiono wszystko, aby nie dopuścić do przeniesienia ASFV na terytorium Polski?

Wszelkie prowadzone działania oraz czynności, które zostały lub zostaną podjęte są zgodne z wymogami krajowymi ustanowionymi w stosownym prawodawstwie, jak również z międzynarodowymi normami i wytycznymi ustalonymi m.in. przez Komisję Europejską oraz Światową Organizację Zdrowia Zwierząt (OIE). Od 2013 r. Polska prowadzi specjalnie skonstruowany program mający na celu wczesne wykrycie zakażeń wirusem wywołującym afrykański pomór świń, który został opracowany w uzgodnieniu z merytorycznymi służbami Komisji Europejskiej.

9. Co można zrobić, by zapobiec rozprzestrzenianiu ASF?

Każdy z nas (w tym zwłaszcza hodowcy świń) ma możliwość ograniczać ryzyko rozprzestrzeniania groźnych chorób zakaźnych, w tym afrykańskiego pomoru świń poprzez przestrzeganie stosownych zakazów i nakazów ustanowionych w prawodawstwie oraz postępując zgodnie z poniższymi wskazaniami.

Hodowcy:

A. Przede wszystkim, aby ograniczyć ryzyko zakażenia świń wirusem ASF, w gospodarstwach, w których utrzymywane są świnię powinny być wdrożone wszystkie podstawowe zasady zabezpieczenia miejsc utrzymywania zwierząt (bioasekuracja), w tym zwłaszcza:

- **nie skarmianie zwierząt paszą niewiadomego pochodzenia ani produktami (w tym resztkami, zlewkami) pochodzenia zwierzęcego;**
- zastosowanie mat dezynfekcyjnych;
- zabezpieczenie przed dostępem zwierząt dzikich do budynków inwentarskich i pasz;
- ograniczanie dostępu osób postronnych do zwierząt.

B. W przypadku stwierdzenia w stadzie świń niepokojących objawów chorobowych lub padnięć świń, każdy hodowca powinien przekazać tę informację do powiatowego lekarza weterynarii bezpośrednio albo za pośrednictwem lekarza weterynarii opiekującego się gospodarstwem lub właściciwego

miejscowo organu samorządu terytorialnego (wójta, burmistrza). Objawy afrykańskiego pomoru świń w krajowej populacji świń wyglądać będą następująco:

- ASF w stadzie świń może niekiedy objawić się jedynie nagłymi padnięciami tych zwierząt, bez objawów towarzyszących;
- Często spotykane objawy to wzrost wewnętrznej ciepłoty ciała do (40,5–42°C), któremu mogą nie towarzyszyć inne symptomy (gorączkujące świnie mają na ogół zachowany apetyt, poruszają się na ogół normalnie);
- Do gorączki mogą dołączyć inne objawy kliniczne: sinica skóry uszu, brzucha i boków ciała, drobne, lecz liczne wybroczyny w skórze, zaczerwienienie skóry widoczne zwłaszcza na końcach uszu, ogona i kończynach, duszność, pienisty wypływ z nosa, wypływ z worka spojówkowego, biegunka - często z domieszką krwi, wymioty oraz niedowład zadu, objawy nerwowe w postaci podniecenia, drgawek mięśni i skurczów kloniczno-tonicznych, ronienia u prośnych macior;
- Niekiedy gorączce mogą towarzyszyć depresja, utrata apetytu, szybkie i trudne oddychanie oraz zaleganie wydaliny z nosa i oczu, wymioty, zaparcia, krwista biegunka, krwotoczne obszary podskórne, w szczególności na wystających częściach ciała i uszach; przed śmiercią może nastąpić śpiączka, która pojawia się jeden do siedmiu dni po wystąpieniu pierwszych objawów klinicznych;
- Niekiedy objawy są relatywnie słabo wyrażone - stwierdza się fluktuującą gorączkę, depresję i zapalenie płuc; chore świnie są wychudzone, obserwuje się na przemian okresy poprawy i pogorszenia stanu zdrowia, objawy zapalenia osierdzia, płuc i opłucnej, stawów i pochewek ścięgowych, kaszel okresową biegunkę, wymioty oraz pojedyncze ogniska martwicy skóry; zwykle u samic ciężarnych występują ronienia; śmiertelność jest nieznaczna.

Objawy ASF są dodatkowo opisane w materiałach informacyjnych dostępnych na stronie internetowej Głównego Inspektoratu Weterynarii (kliknij [TUTAJ](#)).

Wszyscy:

A. Należy unikać kontakty z padłymi zwierzętami (w przypadku ASF - świń i dzików). Każdy fakt znalezienia padłej świni należy zgłosić do powiatowego lekarza weterynarii bezpośrednio albo za pośrednictwem lekarza weterynarii opiekującego się gospodarstwem lub właściwego miejscowo organu samorządu terytorialnego (wójta, burmistrza). Ponadto, w celu uniknięcia przeniesienia na inne zwierzęta w sposób mechaniczny czynników zakaźnych wywołujących różne choroby, nie tylko ASF należy przestrzegać podstawowych zasad ostrożności i higieny, w tym szczególnie:

- nie pozwolić domowym zwierzętom na kontakt z padłymi świniami i dzikami,
- w przypadku kontaktu z padłą świnia lub dzikiem należy jak najszybciej umyć ręce lub zdezynfekować środkiem na bazie alkoholu,
- osoby postronne (tzn. osoby nie zajmujące się zawodowo zwierzętami lub leczeniem zwierząt w danym gospodarstwie), nie powinny wchodzić - zwłaszcza po kontakcie z padłą świnia lub dzikiem - do budynków inwentarskich w gospodarstwach, w których utrzymywane są świnie; należy stosować się ściśle do zaleceń służb weterynaryjnych na danym terenie.

B. Ponadto osoby, które wyjeżdżają poza terytorium Unii Europejskiej (wyjazdy zagraniczne do państw trzecich) powinny zapoznać się z materiałami informacyjnymi dostępnymi na stronie internetowej GIW (kliknij [TUTAJ](#)) w zakresie zagrożeń, jakie niesie nielegalny przywóz żywności pochodzenia zwierzęcego na terytorium Polski.